9 Σεπτεμβρίου 2013

Χαρίλαος Τρικούπης

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Ο Χαρίλαος Τρικούπης αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια της νεοελληνικής Ιστορίας, ένα παράδειγμα πολιτικού που αφιέρωσε τη ζωή του στη χώρα.

Ακέραιος και ανυποχώρητος χαρακτήρας, υπερασπίστηκε πάντοτε θαρραλέα τις φιλελεύθερες ιδέες και την πιστή εφαρμογή των κανόνων του Συντάγματος. Η θέσπιση της αρχής της δεδηλωμένης -θεμελιώδης κοινοβουλευτική κατάσταση- αποτελεί παράδειγμα των δημοκρατικών αρχών του.

Έχοντας ως εφόδια ευφυΐα, εργατικότητα, εντιμότητα, δημιούργησε ένα πρότυπο πολιτικού.

Ο Τρικούπης προσπάθησε να αλλάξει τα πάντα. Την κοινοβουλευτική λειτουργία, τη δημόσια διοίκηση, τα οικονομικά, το στράτευμα, τη διπλωματική εικόνα της χώρας και προπαντός να επεκτείνει τα γεωγραφικά της όρια, απελευθερώνοντας αλύτρωτα εδάφη.

Φιλόδοξος στόχος της πολιτικής του Χαρίλαου Τρικούπη στάθηκε η οικονομική

ανάπτυξη, την οποία ο ίδιος θεωρούσε καθοριστική για την πρόοδο της χώρας σε όλους τους τομείς. Τα έργα υποδομής δεν αφορούσαν μόνον τα μεγάλα δημόσια έργα, αλλά επεκτείνονταν στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, στις δραστικές μεταρρυθμίσεις της κρατικής μηχανής μέρος των οποίων ήταν η καθιέρωση αυστηρών κριτηρίων στην πρόσληψη των δημοσίων υπαλλήλων όπως και η εξάλειψη των πελατειακών σχέσεων μεταξύ πολιτικών και ψηφοφόρων.

Η μητέρα του Χαρίλαου Τρικούπη, Αικατερίνη το γένος Μαυροκορδάτου, αδελφή του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου.

Μια ακόμη ενδεικτική πτυχή των πολλαπλών προσόντων του είναι οι σημαντικές του επιτυχίες στην εξωτερική πολιτική. Η συμβολή του στις διαπραγματεύσεις για την παραχώρηση των Επτανήσων στην Ελλάδα, το Κρητικό θέμα κατά την περίοδο 1866-1869, η προσάρτηση της Θεσσαλίας αποτελούν απτά δείγματα των διπλωματικών του ικανοτήτων.

Επτά φορές πρωθυπουργός, άλλα κατόρθωσε και άλλα όχι. Πολλές οι ελπίδες, πολλά εκείνα που δεν πραγματοποιήθηκαν. Κανείς όμως δεν αμφισβήτησε τις ικανότητες και την αρετή του. Γιατί οι αληθινοί χαρισματικοί ηγέτες -και όχι οι ιδιοτελείς με το καταστρεπτικό για τα έθνη τους ταλέντο του λαοπλάνου- χρησιμοποιούν τα προσόντα τους για να υπηρετήσουν το γενικότερο καλό, την ανύψωση των λαών και με αυτοθυσία αναλώνονται στο μεγάλο καθήκον τους. Η τιμή με την οποία περιβάλλεται η μνήμη του, υπογραμμίζει τη σπάνη των δικών του προτερημάτων, του ήθους και της αρετής του.

Ο πατέρας του Χαρίλαου Τρικούπη, Σπυρίδων Τρικούπης (1788 – 1873), λόγιος, διπλωμάτης, ιστοριογράφος της επανάστασης του 1821, Γενικός Γραμματέας της Επικράτειας επί Καποδίστρια και πρώτος πρωθυπουργός της ελεύθερης Ελλάδας επί μετακαποδιστριακής Αντιβασιλείας. Στην πολιτική του σταδιοδρομία επέδειξε πάντοτε μετριοπάθεια και ανιδιοτέλεια. Πρόσφερε, επίσης, μεγάλες υπηρεσίες ως πρέσβης στο Λονδίνο (Φωτ: ελαιογραφία, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Χρονολόγιο Χαρίλαου Τρικούπη:

1832: Γέννηση του Χαρίλαου Τρικούπη στο Ναύπλιο, στις 11 Ιουλίου. Γιος του Σπυρίδωνος Τρικούπη, πρώτου πρωθυπουργού της Ελλάδος μετά την Επανάσταση του 1821 και της Αικατερίνης, αδερφής του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου. Ανάδοχός του ο ναύαρχος Ανδρέας Μιαούλης.

1834: Εγκατάσταση της οικογένειας στην Αθήνα. Γυμνασιακές σπουδές με καθηγητές τους Γεώργιο Γεννάδιο και Γρηγόριο Παπαδόπουλο. Στη συνέχεια εγγράφεται στη Νομική Σχολή. Μετά την αποφοίτησή του συνεχίζει τις σπουδές του στη Γαλλία.

1856: Διδάκτωρ Νομικής του Πανεπιστημίου Παρισίων. Εντάσσεται στο Διπλωματικό Σώμα. Γραμματέας στην Πρεσβεία του Λονδίνου, όπου ο πατέρας του

υπηρετεί ως πρεσβευτής.

1862: Επιτετραμμένος επικεφαλής της πρεσβείας, μετά την ασθένεια και αποχώρηση του πατέρα του. Εκλέγεται πληρεξούσιος της Ελληνικής Κοινότητας του Λονδίνου.

1863: Με την ιδιότητα του πληρεξουσίου μετέχει στην Συντακτική Εθνοσυνέλευση που συνέρχεται στην Αθήνα.

1864: Επικυρώνεται (17 Μαρτίου) η Συνθήκη της Ενώσεως των Επτανήσων. Ο Τρικούπης διακρίνεται για τις διπλωματικές ικανότητές του.

1865: Παραίτηση από τη διπλωματική υπηρεσία. Εκλέγεται (4 Μαΐου) βουλευτής Μεσολογγίου.

1866: Υπουργός Εξωτερικών (18 Δεκεμβρίου) στην κυβέρνηση Αλεξ. Κουμουνδούρου. Προσωπική του επιτυχία η υπογραφή Συμφώνου συνεργασίας με τη Σερβία.

1867: Παραιτείται (20 Δεκεμβρίου), όπως και η κυβέρνηση μετά από διαφωνία με το βασιλιά Γεώργιο υποστηρίζοντας την Κρητική Επανάσταση. 1868: Ιδρύει μαζί με τους Κ. Λομβάρδο και Α. Πετιμέζα το «Πέμπτο Κόμμα». 1869: Αποτυγχάνει στις εκλογές του Μαΐου.

1871: Πεθαίνει στην Αίγινα (15 Ιουλίου) η μητέρα του. Αποδέχεται την πρόταση του Κουμουνδούρου να αναλάβει τη θέση του πρεσβευτή στην Τουρκία αλλά η τουρκική κυβέρνηση αρνείται να επικυρώσει το διορισμό του.

1873: Πεθαίνει στο Μεσολόγγι (12 Φεβρουάριου) ο πατέρας του.

1874: Κατά τη συνταγματική κρίση που δημιουργείται δημοσιεύει στην εφημερίδα «Καιροί» του Γ. Κανελλίδη τα δυο περίφημα άρθρα του «Τις πταίει» και «Παρελθόν και Ενεστώς» επικρίνοντας τις βασιλικές επεμβάσεις με αποτέλεσμα να προφυλακισθεί.

1875: Του ανατίθεται ο σχηματισμός κυβερνήσεως εξάμηνης διάρκειας (27/4-15/10), με σκοπό τη διενέργεια εκλογών. Στις εκλογές αποτυγχάνει αλλά καθιερώνεται η αρχή της δεδηλωμένης, επιστέγασμα των αγώνων του για την εύρυθμη συνταγματική λειτουργία.

1877: Υπουργός Εξωτερικών (26 Μαΐου) στην οικουμενική κυβέρνηση του ναυάρχου Κ. Κανάρη. Υποστηρίζει την είσοδο της Ελλάδας στον πόλεμο ώστε να διεκδικήσουμε εθνικά εδάφη μετά τη λήξη του Ρωσοτουρκικού πολέμου.

1878: Παραίτηση της κυβέρνησης Κανάρη. Ματαίωση της αποστολής του Τρικούπη τον Ιούλιο στο συνέδριο του Βερολίνου ως εκπροσώπου της χώρας μετά από πίεση της Ρωσίας. Στη θέση του διορίζεται ο Θ. Δηλιγιάννης. Ορκίζεται πρωθυπουργός (21 Οκτωβρίου) αλλά πέντε ημέρες αργότερα παραιτείται.

1879: Επιτυχία στις εκλογές του Σεπτεμβρίου. Αξιωματική αντιπολίτευση το κόμμα Τρικούπη.

1880: Ορκίζεται πρωθυπουργός (10 Μαρτίου) μετά την ανατροπή της κυβέρνησης Κουμουνδούρου. Παραμένει στην εξουσία επί επτάμηνο (13 Οκτωβρίου). Στο διάστημα αυτό καταργεί το φόρο της Δεκάτης στα δημητριακά και μειώνει τη στρατιωτική θητεία από τρία χρόνια σε ένα.

1881: Το κόμμα του πλειοψηφεί στις εκλογές της 20ης Δεκεμβρίου.

1882: Αναλαμβάνει πρωθυπουργός (3 Μαρτίου). Πρώτη μακρά διακυβέρνηση -3 χρόνια, 1 1/2 μήνα- και αρχή μεγάλων έργων υποδομής και εκσυγχρονισμού της χώρας.

1885: Η κυβέρνηση καταψηφίζεται στις εκλογές (7 Απριλίου), πληρώνοντας βαρύ πολιτικό κόστος που δημιουργήθηκε από τις φορολογικές επιβαρύνσεις. Πρωθυπουργός ορκίζεται ο Δηλιγιάννης.

1886: Η κυβέρνηση Δηλιγιάννη καταρρέει. Ο Τρικούπης επανέρχεται στην πρωθυπουργία (9 Μαΐου). Εισάγει την ευρεία εκλογική περιφέρεια και μειώνει τον αριθμό των βουλευτών από 245 σε 150.

1887: Κερδίζει τις εκλογές (4 Ιανουαρίου). Δεύτερη μεγάλη δημιουργική περίοδος. Σύναψη δανείου 35 εκ. φράγκων, παραγγελία τριών καταδρομικών. Φιλόδοξο ανορθωτικό πρόγραμμα της οικονομίας.

1890: Ηττάται στις εκλογές της 14ης Οκτωβρίου.

1891: Υποβάλλεται εναντίον του (14 Μαρτίου) κατηγορία ως υπευθύνου οικονομικών ατασθαλιών που αργότερα θα κριθεί ανυπόστατη. Από τον Μάιο έως τον Οκτώβριο επισκέπτεται ευρωπαϊκές και βαλκανικές πρωτεύουσες επιτυγχάνοντας σημαντικές διπλωματικές επαφές.

1892: Αναλαμβάνει και πάλι πρωθυπουργός (10 Ιουνίου) μετά την αποπομπή του αντιπάλου του Θ. Δηλιγιάννη και τη βραχύβια κυβέρνηση υπό τον κ. Κωνσταντόπουλο.

1892: Αναλαμβάνει και πάλι πρωθυπουργός (10 Ιουνίου) μετά την αποπομπή του αντιπάλου του Θ. Δηλιγιάννη και τη βραχύβια κυβέρνηση υπό τον κ. Κωνσταντόπουλο.

1893: Απομακρύνεται της εξουσίας (3 Μαΐου) έπειτα από διαφωνία με το βασιλέα Γεώργιο και την απαίτηση ξένων κεφαλαιούχων να μην επικυρωθεί σύμβαση δανείου μέσω της Βουλής. Επανέρχεται -τελευταία φορά- στην πρωθυπουργία (30 Οκτωβρίου). Απέλπιδες προσπάθειες να διασώσει την οικτρή οικονομική κατάσταση. Το Δεκέμβριο αναγγέλλει στη Βουλή την πτώχευση, όταν το κράτος αδυνατεί να εκπληρώσει τους όρους των ξένων πιστωτών.

1894: Προσπάθειες να περισωθεί η οικονομία, σκληρές διαπραγματεύσεις με τους αλλοδαπούς δανειστές ενώ οι σχέσεις με το Στέμμα χειροτερεύουν.

1895: Παραιτείται (12 Ιανουαρίου) όταν σε αντικυβερνητική διαδήλωση διαμαρτυρίας εναντίον νόμου που επέβαλε φόρο επί των οικοδομών συμμετείχε ο διάδοχος του θρόνου Κωνσταντίνος. Κατά τις εκλογές (16 Απριλίου) που διεξάγονται σε κλίμα ιδιαίτερα αρνητικό για την πολιτική του, το κόμμα του αποδοκιμάζεται πλήρως και ο ίδιος αποτυγχάνει να εκλεγεί ακόμη και στην ιδιαίτερη πατρίδα του το Μεσολόγγι, όπου εκλέγεται ο Μιλτιάδης Γουλιμής. Συνολικά ο Χαρίλαος Τρικούπης διετέλεσε πρωθυπουργός επί 10 χρόνια, 9 μήνες και 13 ημέρες. Αποσύρεται επισήμως από την πολιτική (19 Απριλίου) και στις 5 Μαΐου αναχωρεί στο εξωτερικό. Έπειτα από σύντομη παραμονή στο Μαρίενμπαντ εγκαθίσταται στις Κάννες.

1896: Εκλέγεται σχεδόν παμψηφεί βουλευτής στην επαρχία Βάλτου κατά τις αναπληρωματικές εκλογές (17 Μαρτίου) ύστερα από υποψηφιότητα που κατέθεσαν πολιτικοί του φίλοι. Είναι η τελευταία πικρή ικανοποίηση του μεγάλου πολιτικού. Λίγες ημέρες αργότερα, το Σάββατο 30 Μαρτίου στις έξι και μισή το απόγευμα στο δωμάτιο ενός ξενοδοχείου στις Κάννες, ο Χαρίλαος Τρικούπης αφήνει την ύστατη πνοή του. Σκληρή μοίρα και άδικη αμοιβή ενός ικανού και έντιμου Έλληνα. Στις 9 Απριλίου η σορός του μεταφέρεται στην Αθήνα και δυο ημέρες μετά κηδεύεται στο Α’ Νεκροταφείο. Ο λαός τον αποχαιρετά με ειλικρινή και βαθύτατη θλίψη.

Πηγή: Αμαλία Κ. Ηλιάδη, ιστοσελίδα Ματιά, Βιβλιοθήκη,-matia.gr